

STORTINGET

Innst. 372 S

(2024–2025)

Innstilling til Stortinget
fra justiskomiteen

Dokument 8:101 S (2024–2025)

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kathy Lie og Andreas Sjalg Unneland om å innføre en tredje kjønnskategori i pass og identifikasjonsdokumenter

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til endringer i passloven som gjør det mulig å velge enten mann, kvinne eller X som kjønnskategori.
2. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til nødvendige lovendringer for innføring av en tredje kjønnskategori i Folkeregisteret og sørge for at det gjennomføres tilhørende endringer i relevante forskrifter.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens behandling

Justis- og beredskapsminister Astri Aas-Hansen har uttalt seg om forslaget i brev av 18. mars 2025. Brevet følger som vedlegg til innstillingen.

Sakens dokumenter er tilgjengelige på sakssiden på stortinget.no.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Ragnhild Male Hartviksen, Odd Harald Hovland og Marte Eide Klovning, fra Høyre, Ingunn Foss og Guro Angell Gimse, fra Senterpartiet, Sandra Borch og Else Marie Rødby, fra Fremskrittspartiet, Tor André Johnsen og lederen Helge André Njåstad, fra Sosialistisk Venstreparti, Torgeir Knag Fylkesnes, og fra Venstre, Ingvild Wettrhus Thorsvik, viser til at Dokument 8:101 S (2024–2025) fra Kathy Lie og Andreas Sjalg Unneland behandles i denne innstillingen. I representantforslaget foreslås det å innføre en tredje kjønnskategori i pass og identifikasjonsdokumenter, og å se på hvilke lovendringer som må gjøres for å innføre en tredje juridisk kjønnskategori i Folkeregisteret.

Komiteen viser til at forslagenes formål er å sikre anerkjennelse av ikke-binære i påvente av innføringen av en tredje juridisk kjønnskategori.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Venstre, viser til at i undersøkelser om levekår og livskvalitet kommer ikke-binære dårligere ut enn resten av befolkningen. Ikke-binære utsettes for mer trakassering, diskriminering og vold sammenlignet med de fleste andre befolkningsgrupper.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at Arbeiderpartiet og Senterpartiet i regjering fikk utarbeidet en utredning av Bufdir om en mulig innføring av en tredje juridisk kjønnskategori, som ble levert 22. juni 2023.

Utredningen påpeker at det ikke er mulig å innføre en tredje juridisk kjønnskategori før 2032, når kjønn ikke lenger skal fremgå av fødselsnummeret eller D-nummeret, jf. Innst. 3 S (2017–2018), s. 93. Dette gjør at nødvendige endringer av folkeregisterloven ikke er aktuelt før det samme tidspunktet, 2032.

Disse medlemmer viser videre til at pass og ID-kort er grunnidentitetsbevis som dokumenterer den folkeregistrerte identiteten.

Disse medlemmer mener at dersom pass og ID-kort inneholder informasjon som avviker fra det som er registrert i Folkeregisteret, kan det svekke tilliten til norske reise- og identitetsdokumenter generelt.

Disse medlemmer registrerer at en innføring av en tredje juridisk kjønnskategori i norske pass og ID-kort kan medføre utfordringer for norske borgere som reiser til eller oppholder seg i land som ikke anerkjenner en slik kategori, og at disse konsekvensene må utredes godt før en innføring.

Disse medlemmer viser til at regjeringen Støre i påvente av mulighetene for en juridisk anerkjennelse har bedt Bufdir utarbeide en nasjonal veileder om kjønnsmangfold, som skal rette seg mot offentlige og private aktører med mål om å bidra til anerkjennelse av kjønnsmangfold og ikke-binære. Veilederen kan bidra til å forhindre trakassering og diskriminering og kunne legge til rette for en vellykket implementering av en tredje juridisk kjønnskategori.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Venstre mener at ikke-binære mangler juridisk anerkjennelse for sin kjønnsidentitet, og at en slik formell anerkjennelse vil kunne bidra til mindre diskriminering og trakassering og bedret livskvalitet for ikke-binære.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og påpeker at ikke-binære, det vil si personer som opplever at de verken er menn eller kvinner, har dårligere opplevd levekår og livskvalitet enn andre grupper i samfunnet, inkludert skeive.

Disse medlemmer vil, som ett av flere tiltak for å sikre aksept for ikke-binære, sørge for at passloven og folkeregisterloven endres i 2032, slik at kjønn ikke lenger skal fremgå av fødselsnummeret eller D-nummeret.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at pass er et reisedokument for internasjonal bruk og at det kan svekke tilliten til det norske passet og skape komplikasjoner for norske borgere på reise dersom vi opererer med en standard for kjønnskategorisering som avviker fra de fleste andre land i verden. Disse medlemmer vil på denne bakgrunn ikke støtte forslaget i representantforslaget.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre viser til at å innføre en full tredje juridisk kjønnskategori er et svært viktig tiltak for å styrke rettighetene og forbedre levekårene for ikke-binære og andre som ikke identifiserer seg som hverken mann eller kvinne. Samtidig vil en slik innføring innebære en omfattende prosess som involverer endringer i en rekke lover.

Disse medlemmer viser videre til at det å legge til en tredje kategori i identifikasjonspapirer (pass, ID-kort og oppholdskort) derimot er et tiltak som kan innføres ganske raskt og vil kunne gi en viktig anerkjennelse til ikke-binære i påvente av fullstendig innføring av en tredje juridisk kjønnskategori. Dette er viktig for å forbedre levekårene for ikke-binære og andre som ikke identifiserer seg som mann eller kvinne.

Disse medlemmer viser til at hverken passloven eller ID-kortloven med forskrifter sier noe om hvilke kjønnsmarkører som kan benyttes. Pass- og ID-kortforskriften bestemmer imidlertid at personopplysningene skal samsvare med opplysningene om innehaveren i Folkeregisteret. Ved å endre passloven vil det dermed være mulig å innføre muligheten til en tredje kjønnskategori i passet.

Disse medlemmer viser videre til at ifølge den internasjonale passtandarden (ICAO-dokument 9303) er opplysninger om kjønn et obligatorisk felt i alle pass, men man kan velge mellom kategoriene mann, kvinne eller «X» for uspesifisert kjønnskategori. Ettersom norske pass følger denne passtandarden, innebærer det at norske myndigheter på samme måte kan bruke «X» som benevnelse for ikke-binært kjønn i pass dersom tiltaket innføres. Danmark, Island og Malta er eksempler på land som har innført en tredje kjønnskategori (X) i passet. Ingen av disse landene har foreløpig innført en tredje kjønnskategori i Folkeregisteret. Dette viser at det er mulig å innføre et slikt tiltak i påvente av en større reform og en full innføring av en tredje juridisk kjønnskategori.

Disse medlemmer viser til at det å legge til rette for en tredje kategori i pass og identifikasjonsdokumenter vil være et viktig, men også et begrenset fremskritt for ikke-binære. En person som får markert en X i passet eller i andre identifikasjonsdokumenter, vil følgelig fortsatt måtte velge mellom mann og kvinne som obligatoriske juridiske kjønnskategorier i Folkeregisteret. Det vil derfor være svært viktig at Stortinget får til behandling et lovforslag om innføring av en tredje juridisk kjønnskategori, med de tilhørende endringene i lov og forskrift som innføringen nødvendiggjør. Etter disse medlemmers syn bør en slik innføring ikke vente til 2032. Det fulle arbeidet med innføringen bør også igangsettes allerede nå.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til endringer i passloven som gjør det mulig å velge enten mann, kvinne eller X som kjønnskategori.»

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til nødvendige lovendringer for innføring av en tredje kjønnskategori i Folkeregisteret og sørge for at det gjennomføres tilhørende endringer i relevante forskrifter.»

Komiteens medlem fra Venstre mener at alle skal få delta i samfunnet på like villkår, uavhengig av seksuell legning, kjønnsuttrykk eller kjønnsidentitet. At staten benytter en tydelig tokjønnsmodell, fører til at mennesker som ikke definerer seg som mann eller kvinne, ikke får leve livene sine i tråd med sin kjønnsidentitet. For å sikre rettighetene til transpersoner og ikke-binære er det nødvendig å innføre en tredje kjønnskategori.

Dette medlem viser til at forslag om å innføre en tredje kjønnskategori først ble fremmet av Venstre i 2016, under behandlingen av Meld. St. 7 (2015–2016) Likestilling i praksis – Like muligheter for kvinner og menn. Siden da har forslaget blitt fremmet flere ganger av ulike partier. Dette medlem viser til at regjeringen informerer om at et tredje juridisk kjønn først vil være mulig å innføre i 2032 grunnet behovet for endringer i Folkeregisteret som først kan skje da.

Dette medlem deler forslagsstillernes syn på at det å legge til en tredje kategori i identifikasjonspapirer kan innføres ganske raskt og vil kunne gi en viktig anerkjennelse til ikke-binære i påvente av fullstendig innføring av en tredje juridisk kjønnskategori.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til endringer i passloven som gjør det mulig å velge enten mann, kvinne eller X som kjønnskategori.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til nødvendige lovendringer for innføring av en tredje kjønnskategori i Folkeregisteret og sørge for at det gjennomføres tilhørende endringer i relevante forskrifter.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet og Fremskrittspartiet.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:101 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kathy Lie og Andreas Sjalg Unneland om å innføre en tredje kjønnskategori i pass og identifikasjonsdokumenter – vedtas ikke.

Oslo, i justiskomiteen, den 20. mai 2025

Helge André Njåstad

leder

Ingvild Wettrhus Thorsvik

ordfører

Justis- og beredskapsministeren

Stortinget - Justiskomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref.

Vår ref.
25/1641 - SISK

Dato
18.03.2025

Dokument 8:101 S (2024-2025) - Representantforslag om å innføre en tredje kjønnskategori i pass og identifikasjonsdokumenter Uttalelse

Jeg viser til oversendelse 4. mars 2025 av representantforslag fra Kathy Lie og Andreas Sjalg Unneland om å innføre en tredje kjønnskategori i pass og identifikasjonsdokumenter (Dokument 8:101 S (2024-2025)). Ettersom ansvaret for folkeregisterloven ligger hos finansministeren, mens kultur- og likestillingsministeren koordinerer regjeringens politikk på likestillings- og diskrimineringsområdet, er mine vurderinger av forslaget også basert på innspill fra Finansdepartementet og fra Kultur- og likestillingsministeren.

Representantene ber for det første om at regjeringen kommer med forslag til endringer i passloven som gjør det mulig å velge enten mann, kvinne eller X som kjønnskategori. For det andre ber representantene regjeringen om å komme tilbake med forslag til nødvendige lovendringer for innføring av en tredje kjønnskategori i Folkeregisteret og sørge for at det gjennomføres tilhørende endringer i relevante forskrifter.

Regjeringen er, som representantene, opptatt av å bedre ikke-binæres livskvalitet. Derfor har Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir), på oppdrag fra Kultur- og likestillingsdepartementet, utredet en mulig innføring av en tredje juridisk kjønnskategori. Utredningen ble overlevert daværende kultur- og likestillingsminister Anette Trettebergstuen 22. juni 2023.

Utredningens primære målgruppe er ikke-binære, det vil si personer som opplever at de verken er menn eller kvinner, eller er begge deler. Ikke-binære har, som påpekt av representantene, dårligere opplevde levekår og livskvalitet enn andre grupper i samfunnet, inkludert andre skeive. Bufdir har på bakgrunn av dette utredet tre tiltak:

1. Reservasjon mot å oppgi kjønn i offentlige identifikasjonsdokumenter.
2. Opprette en tredje juridisk kjønnskategori i folkeregisteret kombinert med en gjennomgang av relevant lovgivning.
3. En nasjonal veileder for å anerkjenne kjønns mangfold.

Budirs utredning peker, som representantene er kjent med, på at en fullverdig innføring av en tredje juridisk kjønnskategori ikke er mulig før i 2032, når kjønn ikke lenger skal fremgå av fødselsnummeret eller d-nummeret (jf. Innst. 3 S (2017-2018), s. 93).

Nødvendige endringer i folkeregisterloven vil derfor først være aktuelt i 2032. Det gjelder også endringer i passloven. Jeg anser det ikke som aktuelt å gjøre endringer i passregelverket som åpner for at den som søker om pass og ID-kort skal kunne velge å la dokumentet inneholde informasjon som avviker fra det som er registrert i Folkeregisteret. Pass og ID-kort er grunnidentitetsbevis som dokumenterer den folkeregistrerte identiteten. Avvikende og ikke-kontrollerbar informasjon i passet vil svekke tilliten til norske reise- og identitetsdokumenter. Det er ikke ønskelig, selv ikke veid opp mot de gode intensjonene bak representantforslaget.

Kultur- og likestillingsministeren har for øvrig bedt meg opplyse om at i påvente av innføringen av en tredje kjønnskategori, er BuDir bedt om å utarbeide en nasjonal veileder om kjønns mangfold, som oppfølging av tiltak 3 i utredningen. Formålet med veilederen er at manglende kunnskap kan erstattes med anerkjennelse og forståelse. En nasjonal veileder vil ikke innebære rettslig anerkjennelse av ikke-binært kjønn, men kan bidra til anerkjennelse av kjønns mangfold og ikke-binære i offentlige tjenester. Veilederen kan bidra til bedre levekår og livskvalitet, et mer effektivt diskrimineringsvern, i tillegg til en mer vellykket implementering av en eventuell tredje juridisk kjønnskategori.

Veilederen skal rette seg mot offentlige og private aktører som utøver offentlige tjenester, som er i direkte kontakt med befolkningen og/eller innhenter og bruker opplysninger om kjønn i sin virksomhet. Den skal lanseres i løpet av 2025.

Med hilsen

Astri Aas-Hansen

Dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur

